

XVIII међународни научни скуп Правнички дани –
„Проф. др Славко Царић“

ПРАВО И ДРУШТВО
У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ

XVIII international scientific meeting Legal days –
„Prof. Slavko Carić, PhD“

LAW AND SOCIETY
IN TIMES OF PANDEMIC

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

The University of Business Academy in Novi Sad
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 24. септембар 2021.

Зборник радова са XVIII међународног научног скупа
Правнички дани – „Проф. др Славко Царић“
„ПРАВО И ДРУШТВО У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ“
24. септембар 2021. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић, редовни професор
Др Милан Почуча, редовни професор
Др Владимир Козар, редовни професор
Др Милош Марковић, редовни професор
Др Јелена Матијашевић, редовни професор
Др Предраг Мирковић, ванредни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор
Др Гордана Бејатовић, ванредни професор
Др Ненад Бингулац, ванредни професор
Др Сања Шкорић, ванредни професор
Др Јоко Драгојловић, доцент
Др Маријана Младенов, доцент
Др Марко Станковић, доцент

За издавача:

Др Мирко Кулић, *редовни професор*

Уредник:

Др Мирко Кулић, *редовни професор*

Штампа:

НС Мала Књига+, Нови Сад

Тираж: 150

ISBN 978-86-86121-45-5

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ – председник Научног одбора
Декан Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ
Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република
Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ
Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду и ванредни професор Факултета тахничких
наука, Универзитета у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА
Продекан за науку и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду
| Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ
Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и
правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ДОЦ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ
Продекан за међународну сарадњу и доцент на Правном факултету за привреду и
правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ
Шеф катедре кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат |
Руска Федерација

ПРОФ. ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ
Ректор Европског универзитета Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ
Председник Основног суда у Котору | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ
Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

АКАДЕМИК DR WOLFGANG ROHRBACH
St. Elizabeth University of Health and Social Sciences | Austrija

PROF. DR VANO TSERTSVADZE
Georgian Institute of Public Affairs | Gruzija

ПРОФ. ДР МАРТА ГЕРЕГ
Декан Правног факултета у Сегедину | Мађарска

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије
медицинских наука | Република Хрватска

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република
Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република
Словачка

ПРОФ. ДР НЕЂО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник
међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република
Србије

ДОЦ. ДР АЛБИНА АБИДОВИЋ

Доцент на Европском универзитету Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ

Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision”
Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University neapolis paphos Cyprus master studys in public law and
administration | Kiparska Republika

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР МЕДОВИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ДОЦ. ДР САЊА ШКОРИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Dr Marijana Dukić Mijatović, redovni profesor
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Vanredni profesor Fakulteta tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
e-mail: marijana.mijatovic@uns.ac.rs

Ivana Rađenović, doktorand
Ekonomski fakultet Subotica
Univerzitet u Novom Sadu
e-mail: ivana.radjenovic.i@gmail.com

UPPR KAO SANACIONI METOD OPORAVKA PREDUZEĆA NAKON PANDEMIJE VIRUSA COVID 19

Apstrakt:

Sudeći po trenutnim analizama i već vidljivim posledicama, jedna od najsurovijih kriza koja pogađa globalnu ekonomiju je novonastala socio-ekonomska kriza uzrokovana pandemijom virusa COVID 19. Ova pandemija, nastala u Kini krajem 2019. godine, rapidno se proširila na ostatak sveta ugroživši time milione života. Sledstveno, posledice po ekonomski sistem sveta su među najkatastrofalnijim ikada. Rapidno povećanje broja nezaposlenih, zatvaranje radnih mesta, pad kamatnih stopa, krah turizma i transporta, udar na najbrže rastuću ekonomiju sveta pa kasnije i na čitav svet, pad vrednosti berzanskih indeksa, pad cene nafte i nezabeleženi rast cene zlata samo su neke od do sada vidljivih posledica na makroekonomskom nivou. Posledice krize se i te kako osećaju i na mikro nivou, direktno ugrožavajući stabilnost poslovanja preduzeća. S obzirom na akutnost situacije i na činjenicu da su posledice već nastale, potrebno je pronaći način kako očuvati imovinu, stabilizovati situaciju, isprojektovati održivi plan poslovanja koji će omogućiti da preduzeće i dalje privređuje, a sve u cilju sprečavanja stečajnog postupka. Jedna od uspešnijih metoda je Unapred pripremljeni plan reorganizacije kao sanacioni metod prevazilaženja negativnih efekata krize i ponovnog uspostavljanja kontrole nad poslovanjem.

Ključne reči: UPPR, COVID 19, finansijska kriza, stečaj

UVOD

Institut *pre pack*-a ili unapred pripremljenog plana reorganizacije uveden je u naše zakonodavstvo iz američkog Zakona o bankrotstvu, gde je njegova tradicija u primeni dala izuzetno pozitivne rezultate u pravcu ekonomskog oporavka privrednih subjekata sa teškoćama u poslovanju, s obzirom da se njegova jednostavnost ogleda u dva parametra kao što su uspešno redefinisavanje dužničko-poverilačkih odnosa posrnulog dužnika sa njegovim poveriocima, te strateško rešavanje problema putem statističkih promena.¹⁾

1) Dukić Mijatović, M., (2010), Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str 105.

Sam tok izrade, usvajanja i sprovođenja unapred pripremljenog plana reorganizacije je rezultat primene pravne regulative u Srbiji koja je usaglašena sa međunarodnim propisima u ovoj oblasti pa se može reći da su osnovna rešenja i pravni okviri za sprovođenje unapred pripremljenog plana reorganizacije gotovo identični. Ipak, postoje razlike u uslovima za sprovođenje unapred pripremljenog plana reorganizacije, stepenu uspeha samog postupka i karakteristikama subjekata koji se opredeljuju za ovaj proces.

Značaj ovog oblika ekonomsko-pravnog preuređenja poslovanja posebno je evidentan u kriznim situacijama. Upravo navedeno prouzrokovalo je specifičnu ekonomsku situaciju na globalnom nivou koja je imala za posledicu propast mnogih preduzeća. Takođe, mnoge kompanije su susrele sa presudnim momentom u odlučivanju da li postoji perspektiva za nastavak poslovanja. Upravo u ovakvim situacijama ključno je postojanje instituta unapred pripremljenog plana reorganizacije.

NOVONASTALA SITUACIJA I NASTANAK KORONAVIRUSNE RECESIJE

Kraj 2019. godine obeležila je informacija o pojavi novog oblika virusa u „udaljenoj“ Kini, najbrže rastućoj ekonomiji sveta. Dok je zapad posmatrao situaciju komentarišući kako je isti nastao usled njihove specifične ishrane, ubrzo se našao u istoj situaciji. Proglašena je globalna pandemija, a pošast je nastavila da se širi.

Paralelno sa udarom na zdravstveni sistem sveta, dogodio se i udar na ekonomiju. Svet je stao. Najveći gubitnici u svakom smislu bile su države u čijim bruto domaćim proizvodima dominira turizam. Sledstveno, usled manje fluktuacije putnika, došlo je do propasti mnogih aviokompanija. Cena nafte bila je na izrazito niskom nivou.

S druge strane, cena zlata postigla je nivo na kom nije bila u poslednjih 50 godina. Delatnosti koje koriste internet u svom svakodnevnom poslovanju doživele su procvat. Sasvim logično, došlo je do povećane tražnje za lekovima i suplementima te je farmaceutska industrija doživela očekivani enormni rast prihoda. Takođe, povećana je svest o zdravoj ishrani što je uticalo na tražnju za vitaminima, efektirajući neverovatnim rastom vrednosti fjučersa na sokove od ceđene pomorandže.

S obzirom na navedene promene u dotadašnjem poslovanju, bilo je izazovno predvideti kretanja na berzi. Akcije kompanija koje se bave društvenim mrežama doživele su neverovatne vrednosti, dok su npr. aviokompanije imale potpuno drugačiju sudbinu.

Sve navedeno implicira da je nastala pandemija imala i te kako dramatične efekte na ekonomiju sveta. Došlo je do recesije koja je zbog svog obima nazvana Koronavirsunom recesijom.

Ova kriza zapravo je već druga velika kriza koja je pogodila 21. vek, nakon Velike recesije iz 2008. godine. Ipak, prema mišljenjima mnogih, Velika recesija je prirodan sled događaja u ekonomskoj aktivnosti usled radnji koje su je prethodile i na kraju eskalirale krizom. Propast jedne od najvećih banaka, Lehman Brothers, prelila se na ostatak prvo Sjedinjenih Američkih Država, a potom i druge, pre svega, razvijene zemlje, formirajući drastične efekte po ekonomiju. Pojedini autori navode da je Velika recesija zapravo kriza kapitalizma, nastala na finansijskim tržištima²⁾.

2) Verick S., Islam I., (2010), The Great Recession of 2008-2009: causes, consequences and policy responses, IZA Discussion Papers, No 4934, Bonn, Germany: Institute for the study of labor (IZA)

Nasuprot tome, Koronavirusna recesija nastala je kao posledica dramatične situacije u zdravstvu, ugrožavajući čitav svet. Prema rečima Marija Sentena, portugalskog ministra finansija i predsednika Evrogrupe, za razliku od Velike recesije, širenje pandemije opisano je kao simetrični šok koji pogađa sve zemlje podjednako³⁾. Dakle, ova pandemija ne „diskriminiše“ nikoga.

U inicijalnom periodu, ova kriza je u početku većinski uticala na agregatnu ponudu, s obzirom da, usled karantina, ljudi su uglavnom bili u svojim domovima. Sledstveno, to je uticalo na agregatnu tražnju s obzirom da su postojala ograničenja u kupovini, odnosno fokus je stavljen na neophodna dobra. Kako bi se smanjio rizik po zdravlje, smanjene su aktivnosti poput putovanja, socijalizacije, odlazaka na kulturna dešavanja, i sl. što je uticalo na pad potrošnje. Štaviše, sa rastom neizvesnosti, došlo je do prekomerne štednje, dodatno smanjujući nivo agregatne potrošnje. Ovo je pokazalo jedno da su zdravstvena i ekonomska kriza povezane – u cilju smanjenja rizika od infekcije, potrebno je bilo uvesti socijalno distanciranje i smanjenje nivoa aktivnosti, što je dovelo do propasti ekonomije.⁴⁾

Iako je s početka delovalo da je agregatna ponuda ta koja je ugroženija, vrlo brzo se pokazalo da je tražnja za pojedinim proizvodima premašila njihovu ponudu. Došlo je do nestašica određenih proizvoda, dok su proizvođači sredstava za dezinfekciju, hirurških maski i rukavica dostigli svoje istorijske maksimume profita.

Iako navedena situacija više sumira situaciju na globalnom tržištu, prilično slična situacija pogodila je i teritoriju Republike Srbije. Mnoga preduzeća bila su primorana da obustave svoje poslovanje što je dovelo do ogromnih gubitaka. Privatna preduzeća susrela su se sa potrebnom reorganizacijom svog poslovanja.

PREGLED AKTUELNE ZAKONSKE REGULATIVE IZRADE I SPROVOĐENJA UNAPRED PRIPREMLJENOG PLANA REORGANIZACIJE

Unapred pripremljeni plan reorganizacije kao pojam usko povezan sa stečajnom problematikom, u najvećoj meri definisan je upravo Zakonom o stečaju („Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018). Po svojoj prirodi, ovaj *lex specialis* je vrlo precizan zakon kojim svojim odredbama uređuje pokretanje, sprovođenje i okončanje stečajnog postupka, sa posebnim osvrtom na dva moguća načina rešavanja istog – bankrotstvo i reorganizacija.

U smislu Zakona o stečaju, reorganizacija predstavlja način sprovođenja stečaja po usvojenom planu reorganizacije, redefinisanjem dužničko-poverilačkih odnosa, statusnim promenama kod dužnika ili na drugi način koji je predviđen planom reorganizacije⁵⁾.

Reorganizacija se sprovodi ako se time obezbeđuje povoljnije namirenje poverilaca u odnosu na bankrotstvo.⁶⁾ Dakle, preduslov za sprovođenje stečaja reorganizacijom, pa i bez obzira da li je plan reorganizacije sanacioni ili likvidacioni, jeste da se time obezbeđuje

3) Centeno, M. (2020), Letter of Eurogroup President Mario Centeno to the President of the European Council following the Eurogroup of March 24, 2020

4) Moreira, A., Hick, R., (2021), COVID-19, the Great Recession and social policy: Is this time different?, John Wiley and Sons, <https://doi.org/10.1111/spol.12679>

5) Član 1, stav 4, Zakon o stečaju („Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

6) Član 155, stav 1, Zakon o stečaju („Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

povoljniji način namirenja poverilaca nego da bi se to ostvarilo u postupku stečaja koji se sprovodi bankrotstvom⁷⁾.

Ovi planovi imaju veliku pravnu snagu i obavezujući karakter za sve učesnike pa se sa pravom može konstatovati da na poslovnom području skoro da i ne postoji jači pravni akt ili instrument kojim se jasnije i preciznije definišu međusobni odnosi poverilaca i dužnika. Ovo dokazuje i razvijenost same pravne reglative koja uređuje ovo područje, a čine je:

- Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)– definiše sprovođenje, sadržinu, mere za realizaciju, podnošenje, troškove, rokove, rasprave, glasanje i nepostupanje;
- Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije po unapred pripremljenom planu reorganizacije i sadržini unapred pripremljenog plana reorganizacije („Službeni glasnik RS“, br. 57/2018);
- Pravilnik o utvđivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom ("Sl. glasnik RS", br. 62/2018).

Stečajnu masu čini celokupna imovina stečajnog dužnika u zemlji i inostranstvu na dan otvaranja stečajnog postupka, kao i imovina koju stečajni dužnik stekne tokom stečajnog postupka. Ukoliko postoji imovina u inostranstvu, tada se primenjuju odredbe Zakona o stečaju koje se odnose na međunarodni stečaj.⁸⁾

Stečajnu masu čini celokupna imovina stečajnog dužnika u zemlji i inostranstvu na dan otvaranja stečajnog postupka, kao i imovina koju stečajni dužnik stekne tokom stečajnog postupka. Ukoliko postoji imovina u inostranstvu, tada se primenjuju odredbe Zakona o stečaju koje se odnose na međunarodni stečaj. Plan reorganizacije koji se podnosi istovremeno sa predlogom za pokretanje stečajnog postupka naziva se unapred pripremljenim planom reorganizacije (UPPR). Unapred pripremljen plan reorganizacije postoji onda kada je unapred postignut detaljan dogovor sa velikom većinom poverilaca i kada su sva važna pitanja razjašnjena. Ovim putem omogućeno je brzo sprovođenje postupka reorganizacije, sa minimalnim prekidanjem poslovanja preduzeća i negativnim publicitetom, i doprinosi se očuvanju vrednosti preduzeća do najvećeg mogućeg nivoa⁹⁾.

CILJ SPROVOĐENJA UNAPRED PRIPREMLJENOG PLANA REORGANIZACIJE

Zakonom propisan sadržaj unapred pripremljenog plana reorganizacije obezbeđuje se uslove da se poveriocima pruži jasan i argumentovan dokaz da je reorganizacija dužnika putem plana bolji način za naplatu potraživanja od bankrotstva.

Unapred pripremljen plan reorganizacije je hibrid dva metoda reorganizacije jer kombinuje niske troškove vansudskog dogovora sa prednostima formalne reorganizacije.¹⁰⁾

Unapred pripremljen plan reorganizacije mora biti zasnovan na realnim osnovama. UPPR-om se jasno i precizno opisuje način namirenja svake klase poverilaca, kao i u kom

7) Đurica T., (2020), Reorganizacija, unapred pripremljeni plan reorganizacije i plan reorganizacije (sadržina, formiranje klasa, dejstvo plana, ostvarivanje prava poverilaca osporenih potraživanja), Stečajni priručnik, Paragraf Lex, Sremska Kamenica, str. 267

8) Član 101, Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

9) Stevanović, M., (2005), Priručnik za stečajne upravnike, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, Beograd, str. 212

10) Dukić Mijatović, M., (2010), Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad

stepenu će svaka klasa poverilaca usvajanjem plana postići povoljnije namirenje u odnosu na namirenje u odnosu na namirenje koje bi se ostvarilo u postupku bankrotstva. UPPR ne sme biti zasnovan na neizvesnom budućem događaju¹¹⁾.

UPPR sadrži mere koje je potrebno preduzeti prema dužniku, s jedne strane, u cilju njegovog poslovnog oporavka i finansijske konsolidacije, i s druge strane, radi zadovoljenja interesa poverilaca¹²⁾.

Cilj unapred pripremljenog plana reorganizacije je da se u što kraćem roku reše nastali finansijski problemi regulišu i efikasno isplate ranije nastale obaveze. Dužnik mora da sarađuje sa poveriocima kako bi se uspostavio optimalan dogovor koji će rezultirati naplatom potraživanja poverilaca. Osim osnovne prednosti da doprinosi minimiziranju potrebnog vremena i troškova, UPPR pomaže očuvanju ugleda preduzeća kod javnosti zato što pokazuje nameru dužnika da isplate dugove, ovo je teško kvantifikovati, ali je vrlo značajno kako samom dužniku, tako i njegovim poveriocima.¹³⁾

UPPR omogućava nastavak poslovanja preduzeća što doprinosi opštem razvoju određene delatnosti i privrede u celini. Na taj način, preduzeće nastavlja da proizvodi ili pruža usluge, da ostvaruje dobit i da plaća porez na to direktno utičući na javne prihode države. Takođe, ovim putem utiče se i na očuvanje radnih mesta i smanjenje stope nezaposlenosti¹⁴⁾.

Komercijalni poverioci (kupci i dobavljači), za razliku od na primer banaka, češće imaju interes da stečajni dužnik nastavi sa radom jer to možda u većoj meri utiče na njihovo poslovanje nego sudbina pojedinačnog potraživanja.

Sledeća zainteresovana strana je svakako država koja delujući posredno kroz pravosudni sistem, a neposredno kroz zakonodavnu aktivnost i regulatorna tela, čiji je osnivač (agencije), nastoji da očuva opšti društveni interes, stabilnost i sigurnost pravnog i ekonomskog sistema, ubrza razvoj i reforme, ostvari nesmetan priliv budžetskih sredstava i sl.

Na kraju ne treba zaboraviti ni interes lokalne samouprave u celom postupku (opštine i regioni). Čest je slučaj uopšte u zemljama u tranziciji, pogotovo u manjim lokalnim sredinama, da je jedno privredno društvo (preduzeće) glavni izvor zaposlenosti i budžetskih prihoda. Likvidacija i prestanak postojanja takvog privrednog subjekta može da ima ogromne socijalne posledice u toj sredini¹⁵⁾.

EFEKTI UNAPRED PRIPREMLJENOG PLANA REORGANIZACIJE

Po svojoj suštini, UPPR-a najčešće predstavlja predlog dužnika upućen poveriocima za sporazumno rešavanje dugova dužnika putem reprogramiranja. Reprogramiranje dugova podrazumeva reprogramiranje isplata iznosa koje preduzeće duguje poveriocu na osnovu novog rasporeda za koje je verovatnije da će biti ispoštovan, s obzirom na mogućnost preduzeća da ostvari prihode kojima će moći da izmiri dugove¹⁶⁾. Reprogramiranje dugova

11) Nacionalni standard br. 6, Pravilnik o utvrdivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom ("Sl. glasnik RS", br. 62/2018).

12) Raičević, M., Stečaj i likvidacija po propisima Republike Srpske, Pravni život, br. 11/2003, str. 51.

13) Sparks Heisterhagen, K., (2014), *Pros and Cons of the Pre-Pack Bankruptcy*, Burr Forman, Alabama, str. 2

14) Lang, L., (2015), *Pre-pack administration: pros and cons*, The Gazette, London

15) Malbašić, V., (2005), Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja, Srpski ekonomski forum, Beograd, str. 9

16) Stevanović, M., (2005), Priručnik za stečajne upravnike, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, Beograd, str. 199.

može obuhvatati najčešće šestomesečni ili godišnji moratorijum na isplatu (grace period), promenu uslova tako da se isplaćuje u ratama na duži vremenski period ili komplikovane pregovore sa velikim brojem poverilaca.

Poverioci čija potraživanja čine veliki deo ukupnog duga preduzeća mogu biti zainteresovani za pretvaranje duga u akcijski kapital. Ova situacija podrazumeva da poverilac oprašta dug u zamenu za određeni broj akcija u preduzeću. Suštinski, to znači da poverilac svoje potraživanje zamenjuje za deo vlasništva u reorganizovanom preduzeću. Motiv je revitalizacija kapitala dužnika uz uslov da raspoláže vrednom imovinom i šansom da oporavi svoje poslovanje.

Takođe, dužnik može ponuditi i garancije poveriocima koje se mogu zameniti za akcije dužničkog preduzeća ili opcije koje omogućavaju kupovinu dužnikovih akcija po unapred utvrđenoj fiksnoj ceni, kako bi se poboljšala ponuda poveriocima u zamenu za zahtevano smanjenje duga. Međutim, vrednost ovih garancija i opcija je diskutabilna ukoliko se dužnik suočava sa finansijskim problemima koji dovode u pitanje njegov opstanak¹⁷⁾.

PRAVNE POSLEDICE USVOJENOG UNAPRED PRIPREMLJENOG PLANA REORGANIZACIJE I NAČIN SPROVOĐENJA

Usvojeni unapred pripremljen plan reorganizacije je izvršna isprava i smatra se novim ugovorom za izmirenje potraživanja koja su u njemu navedena. Sva potraživanja i prava poverilaca i drugih lica, kao i obaveze dužnika određene UPPR-om uređuju se isključivo uslovima iz plana. U okviru sadržine plana, Zakon propisuje i datum početka primene i rok sprovođenja plana koji ne može biti duži od pet godina.

Poslovi i radnje koje preduzima dužnik moraju biti u skladu sa usvojenim planom reorganizacije. Stečajni dužnik je dužan da preduzme sve mere propisane usvojenim planom reorganizacije.

S obzirom da je UPPR novi ugovor, poverioci imaju pravo prigovora ukoliko nisu namireni po planu. Ukoliko se to dogodi, poverilac može podneti obaveštenje o neprimenjivanju usvojenog unapred pripremljenog plana reorganizacije i zahtevati od suda preduzimanje odgovarajućih mera.

Po svakom planu reorganizacije, poverioci iz klase nižeg isplatnog reda mogu primiti sredstva iz deobne mase, odnosno zadržati određena prava, samo ako su sva potraživanja poverilaca višeg isplatnog reda u potpunosti izmirena ili ako su ti poverioci glasali, u skladu sa planom reorganizacije, da se tretiraju kao da su poverioci nižeg isplatnog reda¹⁸⁾.

Sprovođenje mera predviđenih planom reorganizacije ne može se vršiti suprotno odredbama zakona kojim se uređuje zaštita konkurencije i zakona kojim se uređuje kontrola državne pomoći, a nadležni organ postupa sa naročitom hitnošću i u skraćenom postupku¹⁹⁾.

17) Stevanović, M., (2005), Priručnik za stečajne upravnike, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, Beograd, str. 199.

18) Dukić Mijatović, M., (2010), Vodič kroz stečajni postupak – Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika, drugo dopunjeno i izmenjeno izdanje, Novi Sad, str. 107.

Dukić Mijatović, M., (2010), Vodič kroz stečajni postupak – Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika, drugo dopunjeno i izmenjeno izdanje, Novi Sad, str. 107.

19) Član 158, Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

IZVRŠENJE I POSLEDICE NEIZVRŠENJA UNAPRED PRIPREMLJENOG PLANA REORGANIZACIJE

Uspešno izvršenje unapred pripremljenog plana reorganizacije nastupa kada dužnik ispuni sve obaveze predviđene planom. Nakon ispunjenja svih obaveza, vlasnici akcijskog kapitala dužnika ponovo stiču vlasnička prava na kapitalu i prestaju sva potraživanja poverilaca iz stečajnog postupka. Samo posle uspešno sprovedenog plana dolazi do otpuštanja preostalog duga.

Neizvršenje plana ili delimično izvršenje koje odstupa od uslova iz plana, najčešće vodi do inicijative poverilaca da se plan proglasi neuspešnim i otvori stečajni postupak. I u ovom slučaju ovlašćeni predlagač može podneti predlog za razmatranje mogućnosti za reorganizaciju, ali putem plana reorganizacije koji se podnosi u stečaju. Ova mogućnost se ukida ukoliko se dokaže da je prethodno usvojeni plan koji nije realizovan donet na prevaran i nezakonit način. U ovom slučaju se odmah proglašava bankrotstvo nad stečajnim dužnikom bez mogućnosti za ponovnu reorganizaciju.

Od podnošenja unapred pripremljenog plana reorganizacije do njegovog usvajanja najčešće prođe pedeset dana. Međutim, u pojedinim situacijama moguće je i da ovaj proces traje kraće (30 dana), ali i duže (do 63 dana).

Na osnovu iskustva iz prakse i sprovedenog istraživanja kod mnogih usvojenih planova utvrđeno je da se često u momentu usvajanja plana ne mogu predvideti sve situacije koje se kasnije jave u poslovanju stečajnog dužnika. Usled navedenog je važno da planovi budu fleksibilni i da postoji saradnja dužnika sa poveriocima tokom realizacije plana. Plan treba posebno da sadrži kriterijume na osnovu kojih se određuje stepen izvršenja plana i definišu mere za očuvanje plana i nastavak realizacije ali samo ako je to u interesu poverilaca. Plan takođe treba da pruži i zaštitu od zlonamernih poverilaca i poslovnih partnera koji često zbog svojih posebnih prikrivenih interesa teže obaranju plana.

REZULTATI SPROVEDENIH POSTUPAKA PO UNAPRED PRIPREMLJENIM PLANOVIMA REORGANIZACIJE U SRBIJI

Izuzimajući stečajne postupke koji se vode po Zakonu o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji („Službeni list SFRJ“ broj 84/89 i „Službeni list“ broj 37/93 i 28/96) i stečajne postupke banaka, za koje je nadležna Agencija za osiguranje depozita, prema podacima kojima raspolaže Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, na dan 01.07.2021. godine na teritoriji Republike Srbije ima ukupno 1808 aktivnih stečajnih postupka²⁰⁾.

Prema podacima kojima raspolaže Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, ukupno prosečno vreme trajanja za 8141 stečajnih postupaka je: 3 godine, i 21 dan (aktivni, obustavljeni i zaključeni), a ukupno prosečno vreme trajanja za stečajne postupke pokrenute po Zakonu o stečajnom postupku (ukupno 5252 postupaka), je: 3 godine, 9 meseci i 26 dana. Za stečajne postupke koji su pokrenuti po Zakonu o stečaju (ukupno 2889), prosečno vreme trajanja je 1 godine, 8 meseci i 12 dana.²¹⁾

Praktična iskustva pokazuju da se sve veći broj stečajnih postupaka završava reorganizacijom, kao i da unapred pripremljen plan reorganizacije ima sve veći značaj i u našem zakonodavstvu.

20) Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, www.alsu.gov.rs (07.07.2021)

21) Isto.

Što se tiče unapred pripremljenih planova reorganizacije, statistički gledano, oko 75% podnetih planova biva usvojeno. Ipak, ovde je potrebno naglasiti da je znatno veći procenat UPPR-ova koji su ožalbeni, ali i veći procenat usvojenih u odnosu na klasične planove reorganizacije koji se znatno češće odbijaju²²⁾.

Utisak da posebno najveća privredna društva u stečaju koriste UPPR, ne znači da nema i običnih reorganizacija. Pored UPPR-a i obične reorganizacije su znatno prisutnije u odnosu na period pre donošenja Zakona o stečaju. Naime, u oko 9% postupaka otvorenih prema važećem Zakonu podnet je plan reorganizacije, što je znatno veće učešće u odnosu na prethodni Zakon o stečajnom postupku²³⁾.

Dakle, i kod nas, kao i u svetu gde je ova problematika na razvijenijem nivou pre svega u praktičnom smislu, evidentan je sve veći značaj unapred pripremljenih planova reorganizacije, kao i sve veće zapažanje njegovih prednosti u odnosu na druge metode za rešavanje dužničko-poverilačkih odnosa.

Sve veći broj dužnika koji se nalazi u finansijskim teškoćama odlučuje se da dužničko-poverilačke odnose redefiniše podnošenjem UPPR-a. Praksa je pokazala da je UPPR relativno brz postupak koji uz relativno niske troškove omogućava dužniku da uspešno izvrši finansijsko restruktuiranje. Skoro polovina planova bude u roku od tri meseca uz troškove koji su u proseku nekoliko puta niži u odnosu na one koji nastaju klasičnom reorganizacijom.

Ipak, kao glavni problem kako kod unapred pripremljenih planova reorganizacije, tako i kod običnih planova reorganizacije, nameće se problem realnosti predviđenih mera i održivosti poslovanja dužnika nakon usvajanja plana.

ZAKLJUČAK

Kao rešenje za probleme nelikvidnosti, prezaduzenosti i insolventnosti ne postoje standardizovana rešenja i postupci koje je potrebno sprovesti kako bi se normalizovala nastala situacija. Upoređujući sve načine rešavanja ovih problema, pre svega kako bi se naplatila potraživanja poverilaca, ali i zaštitili interesi dužnika koji imaju objektivne šanse za nastavak svog poslovanja, posebno se izdvajaju plan reorganizacije i unapred pripremljeni plan reorganizacije.

Reorganizacija se svakako smatra poželjnijom opcijom u odnosu na bankrotstvo jer nudi mogućnost da se sačuvaju radna mesta, da se nastavi poslovanje, da se omogući sklapanje novih poslova sa poveriocima i da se svakako naplate potraživanja u većem iznosu nego što bi se to postiglo bankrotstvom.

Ipak, reorganizacija nije uvek moguća. Uspeh njene realizacije zavisi pre svega od postojanja realne mogućnosti za finansijski oporavak, da dužnik ima posao koji je moguće reorganizovati.

Danas, usled poslovanja u krizi i neizvesnom privredno-poslovnom ambijentu, veoma je teško planirati i garantovati uspešnu realizaciju planova. Takođe, čest problem je i raskorak između želja i mogućnosti dužnika u datom momentu. Kreatori planova se često susreću sa

22) Radulović, B., (2015), Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Beograd, autorsko izdanje, str. 166.

23) Radulović, B., (2014), Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nenameravane posledice, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, str. 134.

problemima optimizma bez pokrića kod dužnika, s jedne strane, i pesimizma poverioca sa druge koji je načešće prouzrokovan sumnjom u realizaciju plana na optimalan način.

Svakako, svaki postupak reorganizacije kako bi se izmirile obaveze i nastavilo poslovanje putem podnošenja plana treba podržati. Od posebne važnosti je blagovremeno prepoznati interese svih učesnika kod podnošenja UPPR-a kako bi se iskoristile sve prednosti koje on nosi sa sobom i ostvarili pozitivni efekti u maksimalnom obimu na najefikasniji način.

Marijana Dukić Mijatović, PhD, Full Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad,
and Associate Professor at Faculty of Technical Sciences
University of Novi Sad

Ivana Rađenović, MSc, PhD student
Faculty of Economics Subotica
University of Novi Sad

PRE-PACK AS A REMEDIAL METHOD OF ENTERPRISE RECOVERY AFTER THE COVID PANDEMIC 19

Abstract:

Concluding by current analyzes and already visible consequences, one of the most severe crises affecting the global economy is the emerging socio-economic crisis caused by the COVID 19 virus pandemic. millions of lives. Consequently, the consequences for the world economic system are among the most catastrophic ever. A rapid increase in the number of unemployed, job losses, falling interest rates, the collapse of tourism and transport, a blow to the fastest growing economy in the world and later the world, falling stock indexes, falling oil prices and unprecedented rising gold prices are just some visible consequences at the macroeconomic level. The consequences of the crisis are being felt at the micro-level as well, directly endangering the stability of the company's business. According to the acuteness of the situation and the fact that the consequences have already occurred, it is necessary to find a way to preserve the property, stabilize the situation, design a sustainable business plan that will allow the company to continue operating, all in order to prevent bankruptcy proceedings. One of the more successful methods is Pre-packaged insolvency as a remedial method of overcoming the negative effects of the crisis and reestablishing control over the business.

Keywords: pre-pack, COVID 19, financial crisis, bankruptc

LITERATURA

1. Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, www.alsu.gov.rs (07.07.2021)
2. Centeno, M. (2020), Letter of Eurogroup President Mario Centeno to the President of the European Council following the Eurogroup of March 24, 2020
3. Dukić Mijatović, M., (2010), Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad

4. Dukić Mijatović, M., (2010), Vodič kroz stečajni postupak – Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika, drugo dopunjeno i izmenjeno izdanje, Novi Sad
5. Đurica, T., (2020), Reorganizacija, unapred pripremljeni plan reorganizacije i plan reorganizacije (sadržina, formiranje klasa, dejstvo plana, ostvarivanje prava poverilaca osporenih potraživanja), Stečajni priručnik, Paragraf Lex, Sremska Kamenica
6. Lang, L., (2015), Pre-pack administration: pros and cons, *The Gazette*, London
7. Malbašić, V., (2005), Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja, Srpski ekonomski forum, Beograd
8. Moreira, A., Hick, R., (2021), COVID-19, the Great Recession and social policy: Is this time different?, John Wiley and Sons, <https://doi.org/10.1111/spol.12679>
9. Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije po unapred pripremljenom planu reorganizacije i sadržini unapred pripremljenog plana reorganizacije („Službeni glasnik RS“, br. 57/2018)
10. Pravilnik o utvrdivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom („Službeni glasnik RS“, br. 62/2018)
11. Radulović, B., (2014), Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nenameravane posledice, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd
12. Radulović, B., (2015), Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Beograd, autorsko izdanje
13. Raičević, M., Stečaj i likvidacija po propisima Republike Srpske, *Pravni život*, br. 11/2003
14. Sparks Heisterhagen, K., (2014), Pros and Cons of the Pre-Pack Bankruptcy, Burr Forman, Alabama
15. Stevanović, M., (2005), Priručnik za stečajne upravnike, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, Beograd
16. Verick S., Islam I., (2010), The Great Recession of 2008-2009: causes, consequences and policy responses, IZA Discussion Papers, No 4934, Bonn, Germany: Institute for the study of labor (IZA)
17. Zakon o stečaju (“Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

616.98:578.834]:34(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др Славко Царић (18 ; 2021 ; Нови Сад)

Право и друштво у условима пандемије : [зборник радова] = Law and society in times of pandemic : [proceedings] / XVIII међународни научни скуп "Правнички дани проф. др Славко Царић", 24. септембар 2021, Нови Сад = 18th International Scientific Meeting Legal Days - Prof. Slavko Carić PhD ; [уредник Мирко Кулић]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2021 (Нови Сад : НС Мала књига +). - 400 стр. : граф. прикази, табеле ; 24 cm

Тираж 150. - Стр. 19-22: Уводна реч / Мирко Кулић = Introductory speech / Mirko Kulić. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-86121-45-5

а) Пандемија - Правни аспект - Зборници

COBISS.SR-ID 45441801